

Bevers tellen in de Biesbosch

Annemarieke van der Sluijs & Vilmar Dijkstra

Vijftien jaar geleden zijn er bevers uitgezet in de Biesbosch. Hoe vergaat het ze? De resultaten van de tellingen in 2003.

Vijftien jaar geleden begon Staatsbosbeheer met het uitzetten van bevers in de Brabantse Biesbosch.

In vier jaar tijd werden 42 bevers uitgezet. Na tegenslagen in de begintijd groeide de populatie, zij het langzaam. Maar hoeveel bevers zitten er precies in het gebied en hoe groot zijn de territoria? Is de populatie op lange termijn levensvatbaar? Om deze en andere vragen te beantwoorden, wordt de populatie sinds 2001 gevolgd met behulp van zogenaamde bever-transecttellingen. Door de gegevens van de verschillende jaren via een indexering met elkaar te vergelijken, ontstaat een beeld van de trend in de populatiegrootte. Ook in 2003 ging een veertigtal spotters op stap om bevers te tellen.

De bever

De bever, *Castor fiber*, wordt gerekend tot de landschapsvormende soorten: het dier is in

staat zijn omgeving ingrijpend te veranderen en aan zijn behoeften aan te passen. Door het bouwen van dammen, de daardoor veroorzaakte stuwings van het water en de soms verregaande vraat aan bomen, kan een moerasachtig, open landschap ontstaan op plaatsen waar eens een dicht bos was.

Stoltenkamp (1986) beschreef hoe de laatste bever in Nederland in de herfst van 1826 werd doodgeslagen, zwemmend in de IJssel bij Zalk. Ook in andere delen van Europa werd de bever uitgeroeid. In de jaren dertig werd gestart met de herintroductie van de bever in de nog geschikte gebieden in, onder andere, Duitsland, Frankrijk, Polen, Oostenrijk, Rusland, Scandinavië en Zwitserland.

De Werkgroep 'Bevers in Nederland' concludeerde in 1983, dat de bever bij herintroductie in Nederland als een 'key-stone-soort' zou kunnen fungeren. In vervolg daarop werden

Vrijwilligers klaar om in de Sliedrechtse Biesbosch te tellen. Foto: Annemarieke van der Sluijs

in de periode van 1988-1991 door Staatsbos-beheer bevers uitgezet in de Zuidwaard van de Brabantse Biesbosch. Deze bevers waren alle afkomstig van de populatie langs de Midden-Elbe (Duitsland).

Varen en tellen

De ontwikkeling van de populatie in de Biesbosch werd van 1995 tot 1999 gevolgd door het huidige Alterra, in samenwerking met de VZZ. Uit de evaluatie van de resultaten door Alterra in 2000 bleek, dat het aantal waargenomen bevers in de Biesbosch wel toenam, maar dat de beverpopulatie slechts langzaam groeide. Het bleef onduidelijk in hoeverre de populatie op den duur levensvatbaar zou zijn.

Om deze reden werd besloten de populatie-ontwikkeling te volgen. Gekozen werd voor een jaarlijkse serie transecttellingen en eens in de vijf jaar een uitgebreide burchtentelling. Bij een bever-transecttelling wordt een vaste route gevaren, waarbij de bevers in het water en op beide oevers worden geteld. Als het water breder is dan 50 meter, valt slechts één oever binnen het transect. De burchtentelling omvat zowel het tellen van de aantallen bevers en burchten als het aantal territoria (binnen één territorium kunnen verscheidene burchten liggen). Op deze manier kan een vrij goed beeld van de populatie verkregen worden.

In Het Nationaal Park De Biesbosch zijn tien transecten gedefinieerd: twee in de Sliedrechtse Biesbosch, twee in de Dordtse Biesbosch en zes in de Brabantse Biesbosch. Elke route is ongeveer zes kilometer lang. De routes worden in de zomer drie keer gevaren met een kano en moeten in twee uur tijd worden afgelegd. Alle bevers die op de route worden gezien, worden op een kaart ingetekend en

*Een duidelijk spoor van een bever.
Foto: Annemarieke van der Sluijs*

het tijdstip van waarnemen wordt genoteerd. Ook wordt aantekening gemaakt van de weersomstandigheden en van de recreatiedruk. Het laatste wordt uitgedrukt als het aantal passerende en afgemeerde vaartuigen, hun snelheid en het geproduceerde lawaai. In 2001 werden de transecttellingen voor het eerst uitgevoerd; de routes werden eind juni, half juli en eind juli gevaren. In 2002 en in 2003 werden de routes gedurende drie weekenden

Tabel 1. Het totaal aantal bevers binnen de transecten, het gemiddeld aantal dieren per transect en de kans op het zien van één of meerdere bevers per deelgebied in het Nationaal Park De Biesbosch in de periode 2001-2003.

	Aantal bevers			Gemiddeld aantal per transect			Kans op bevers per transect		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Sliedrechtse Biesbosch	5	1	8	0,17	0,03	0,27	0,10	0,03	0,13
Dordtse Biesbosch	1	0	0	0,03	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00
Brabantse Biesbosch	26,5*	28,5*	49	0,88	0,95	1,63	0,35	0,45	0,60
NP De Biesbosch	32,5*	29,5*	57	1,08	0,98	1,90	0,48	0,48	0,73

* = de decimaal wordt veroorzaakt door het uitvoeren van een correctie voor ontbrekende waarnemingen

rondom de langste dag (21 juni) gevaren. Dit om meer te profiteren van het daglicht en zo de kans op het zien van bevers te vergroten.

Resultaten van 2003

Tijdens de drie weekenden in 2003 was het erg mooi weer. Door de windstilte konden rimpelingen in het water goed gezien worden en doordat er bijna geen bewolking was, bleef het lang licht. In totaal, over de drie weekenden, zijn binnen de transecten 57 bevers gezien. Gemiddeld was dat per transect 1,9 bever en was de kans om tijdens het varen van een transect één of meer bevers te zien 0,7.

Trend

In 2003 werden in het Nationaal Park De Biesbosch meer bevers gezien dan in de voorgaande twee jaren. De toename van het waargenomen aantal bevers kan duiden op een werkelijke toename van het aantal dieren, of kan veroorzaakt zijn door de zeer gunstige weersomstandigheden of door toeval. Het totaal aantal boten dat tijdens de tellingen genoteerd werd, als indicatie voor de recreatiedruk, was hoger dan in 2002. Omdat het aantal waargenomen bevers óók groter was, lijkt de recreatiedruk niet van invloed te zijn op het voorkomen van bevers.

Samenvattend kan gesteld worden, dat er in het jaar 2003 meer bevers zijn waargenomen dan in de afgelopen jaren, maar dat het nog te vroeg is om te concluderen dat de populatie

bevers in het Nationaal Park De Biesbosch daadwerkelijk groter is dan in de voorgaande jaren. De vooruitzichten lijken echter gunstig.

Ook in 2004 organiseert de Beverwerkgroep Nederland (BWN) weer bevertransecttellingen. Lid worden van de BWN? Stuur een e-mail naar a.vandersluijs@vzz.nl of bel naar de VZZ in Arnhem 023-3705318.

Verder lezen?

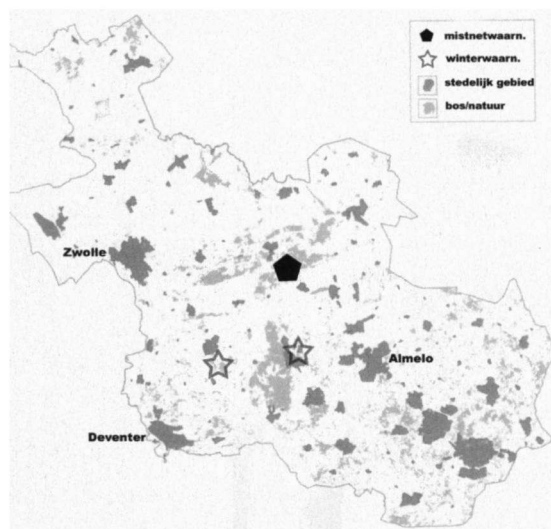
Dijkstra, V.A.A., 1996. *Aantalsontwikkeling van de bever in het Nationaal Park De Biesbosch in 1995*. Mededeling 31 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming: 34 pp. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek/Staatsbosbeheer Regio Brabant-West/Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Wageningen/Tilburg/Utrecht.

Niewold, F.J.J. & D.R. Lammertsma, 2000. *Ruim 10 jaar bevers in de Biesbosch. Een evaluatie van de populatieontwikkeling tot 2000*. Alterra-rapport 015; 70 pp. Alterra, Wageningen.

Nolet, B. A. 1994. *Return of the Beaver to the Netherlands, Viability and Prospects of a re-introduced population*. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen.

Stoltenkamp, H. 1986. Over de bever (*Castor fiber* L.). Deel 2: De bever in Nederland. *Natura* 83 (10): 292-298.

Annemarieke van der Sluijs &
Vilmar Dijkstra
p/a Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem

Rectificatie

Het kaartje bij 'Bechsteins vleurmuizen in Overijssel' in Zoogdier 4 van vorig jaar was niet helemaal juist. De legenda vermeldde een kolonielocatie, maar dat moest een mistnetlocatie zijn (zie boven). Kolonies komen wellicht dit jaar op de kaart!